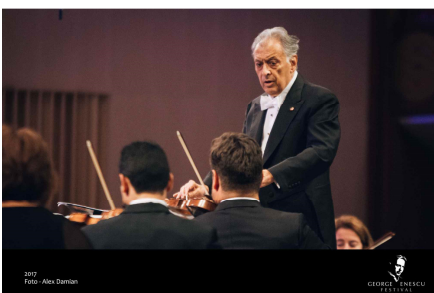


## **Festivalul George Enescu (IV). Concerte la Sala Palatului**

*(Costin Popa – 22 septembrie 2017)*

În festival, dorința de diversificare a fost uriașă, ciclul „Mari orchestre ale lumii” fiind completat de recitalurile, de concertele camerale, de mult apreciată secțiune „By midnight” și, la actuala ediție, de necesara reprezentare a „Muzicii secolului XXI”. Alături de concertele din țară, de populara Piață bucureșteană a festivalului, de alte evenimente asociate, printre care locuri importante l-au ocupat Simpozionul Internațional de Muzicologie „George Enescu” și Forumul Internațional al Compozitorilor. Și, din nou, marile formații simfonice au dominat programele.

### **Zubin Mehta, președintele de onoare al festivalului, a dirijat Israel Philharmonic Orchestra**



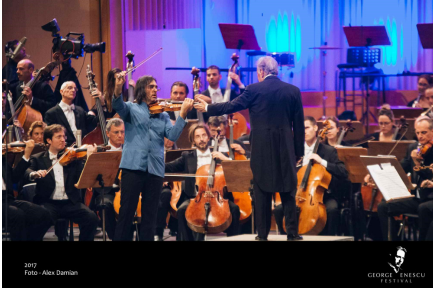
Zubin Mehta  
(Foto Alex Damian)

Vizitator constant al Bucureștiului muzical încă din 1964, ilustrul artist apare la venerabila vârstă de 81 de ani într-o formă a acumulărilor esențiale dobândite pe parcursul memorabilei cariere. Este dirijorul care iradiază spiritualitate clasică în tălmăcirea lucrărilor, pe care o restituie acum imperturbabil, cu gestică domoală, aparent discretă, dar plină de precizie inspiratoare. Zvâcnirile mâinilor au dispărut sau s-au ostit, însă eficiența a rămas aceeași. Câteodată, maestrul direcționează partidele și sonorile orchestrale prin gesturi imperceptibile. Este suficient. Israel Philharmonic Orchestra răspunde și scoate scânteii.

Pentru prima seară, solista Khatia Buniatishvili, al cărei sunet nu domină instrumentul prin forță, a oferit o versiune intimistă a Concertului pentru pian și orchestră în la minor, op.54 de Schumann, susținută adecvat de dirijorul care a știut să modeleze sonoritățile după necesități. Virtuțile Khatiei Buniatishvili s-au probat prin sunetul diafan (prima parte), expozeul grațios (mișcarea secundă, în care Mehta a desenat broderii de rară finețe), tehnica virtuoză (partea finală).

Construcția opusului straussian nr.53, „Simfonia Domestica”, a avut prin șeful de orchestră un architect atent la detalii, la evidențierea temelor „membrilor familiei” avute în gând de compozitor, a stărilor de spirit, liric și cu umor, de la liniștea și calmul absolut până la dezvoltările cvasi-wagneriene. Finețea articulației primelor violine, concertmaestrul inclus, a impresionat, conductul către finalul de mare anvergură a dat culoare și dimensiune discursului melodic. Alăturările, intens solicitate, nu au avut deviații flagrante.

În seara următoare, micul poem simfonic „Vocile naturii” de George Enescu, opus neterminat, a primit prin viziunea lui Zubin Mehta tente impresioniste, contemplative și coerentă în expunere.

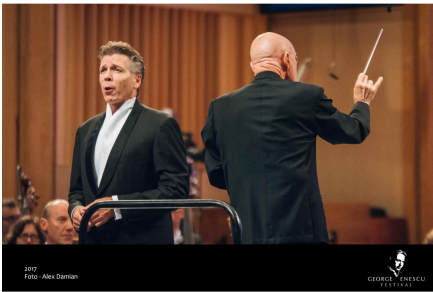


Leonidas Kavakos,  
Zubin Mehta  
(Foto Alex Damian)

Apoi, excelentul Leonidas Kavakos, cu ton princiar, a cântat Concertul pentru vioară și orchestră în Re major, op.77 de Brahms în plină expansivitate romantică, sensibil, elegant, gânditor. Este un artist cu aleasă cultură a sunetului, tehnician de clasă și creator de atmosferă incantată. Tempourile lui Mehta au creat cadrul propice exprimării într-un asemenea context stilistic, chiar dacă vraja creată în secțiunea secundă a fost, pe alocuri, prea brutal lovită de corni.

Grație aranjamentului orchestral cu „lemnele” amplasate în locul primilor „cordari”, înconjurându-l pe dirijor, s-au conferit prim-planuri intervențiilor acestora din Simfonia a IX-a în Do major, D 944 „Marea simfonie” de Schubert. S-a ajuns la un nou echilibru care, coroborat cu tempo-urile „așezate”, au valorizat și mai mult omogenitatea ansamblului, capabil de sonorități învăluitoare și elegante, în romantism total.

### **Mahler și Bruckner cu Thomas Hampson și Christoph Eschenbach**



Thomas Hampson,  
Christoph Eschenbach  
(Foto Alex Damian)

Dacă se judecă după vârstă, 62 de ani, baritonul Thomas Hampson a trecut de mult de zenitul carierei, prodigioase, versatile, în care s-a apropiat de o multitudine de roluri de operă mozartiene, rossiniene, verdiene, pucciniene, straussiene, wagneriene etc., plus o întreagă literatură de lied. A fost posibil datorită inteligenței artistice, a studiului aprofundat (cu Elisabeth Schwarzkopf!), a culturii de cânt și stil. Cel puțin dacă reflectăm la interpretarea liedului, așa cum l-am auzit în festival sub bagheta lui Christoph Eschenbach la pupitrul Orchestre National de France, cariera îi este departe de a se încheia, chiar dacă anii și-au mai pus amprenta, opacități de sunet fiind detectabile.

În cele „Cinci lieduri din ciclul pe versuri de Friedrich Rückert” de Mahler, Hampson a hipnotizat sala prin capacitatea de a rafina frazele muzicale, de a rosti nuanțat cuvintele, de a cânta maleabil și unduitor, elegant și cu moliciuni seducătoare. Un mare artist, pe care mult ni l-am fi dorit într-un recital lung, la Ateneu.

Eschenbach a dedicat această primă serată lui Gustav Mahler și a încheiat-o cu monumentală Simfonie în do diez minor, a cincea. O redare plină de elocvență, făcută de un dirijor care a parcurs-o pe dinafară și a direcționat sonoritățile instrumentiștilor cu o gestualitate dinamică, vibrantă, plină de expresie. După un Marș funebru mai mult elegiac, mișcarea secundă a continuat ca o luptă a contrariilor între melodicitatea expusă de coarde și intervențiile furibunde ale alăturilor, partidă stăruitor apelată pe tot parcursul simfoniei, cu răspunsuri bune și dominante, în pofida unor mici incorectitudini. Eschenbach a însuflețit paginile dansante și s-a arătat plin de subtilități în celebrul „Adagietto”, încheind grandios ultima parte, „Rondo – Finale”.

La o zi distanță, programul a cuprins Uvertura „Tannhäuser” de Wagner într-o lectură analitică, în care crescendo-urile către culminațiile suverane, urmate de decrescendo-uri, au avut potrivita arhitectură graduală, dramaturgia a fost subliniată în detaliu (mă gândesc la zicerea eroului „Dir tone Lob! Die Wunder sei'n gepriesen...” din operă, tabloul Venusberg, aici preluată de „tutti” orchestral, mai întâi vehement și apoi victorios), finalul a copleșit prin masivitatea alăturilor dominatoare, poate prea mult, peste compartimentele coardelor.

Un minunat artist norvegian, Truls Mørk, cu limpezime de sunet și frazare frumoasă a dat viață Simfoniei concertante pentru violoncel și orchestră în si minor, op.8 de George Enescu.

Revenit la romantism, programul a inclus prima simfonie, în do minor, op.68 de Brahms, cadru de exprimare a unei tulburătoare gravități ce își întinde tentaculele până în cea de-a doua mișcare, altfel, elegant abordată. Și dacă în ultima parte tonusul orchestral a părut în oarecare măsură consumat, reabilitarea a venit rapid, odată cu tema „cordarilor”, către finalul agitat.

### **„Damnațiunea lui Faust”, remarcabil realizată de ansamblurile Filarmonicii „George Enescu”**

Monumentală legendă dramatică, opusul lui Berlioz a primit o remarcabilă tălmăcire din partea Corului și Orchestrei Filarmonicii bucureștene, sub bagheta lui John Nelson, avându-l pe Gabriel Bebeșelea dirijor asistent.

Uriașa complexitate a lucrării, lungimea partiturii, impun eforturi considerabile de execuție, de integrare în stil, în atmosfera romantică, fără de care demersul nu poate merge către succes. Nu numai masivitatea sonoră a impresionat, ci și lectura adâncită a secvențelor celor patru părți, în direcția integrării dramaturgice și redării proporției epopeice a opusului. Impunând tempo-uri adecvate și direcționând precis indicațiile de coloristică, dirijorul a demonstrat puternica apetență pentru spiritul componistic.

A fost admirabil urmat de instrumentiști. Orchestra a cântat compact și omogen, cu varietate de nuanțe, expresivitate și calitate de sunet, cu remarcabile individualități. Mă gândesc acum numai la cornul englez ce însoțește, susține a doua arie a Margaretei. Partidele orchestrale s-au remarcat, fiecare în parte, dar și în conexiune simbiotică, de la „cordari” (printre altele, remarcabilă virtuozitate în „Goana spre abis”), la mult solicitatele „lemne” (scânteietoare!), la alături și percuție. Greu de făcut ierarhizări! Între rafinatele idilice și sunete copleșitoare, totul a fost la îndemâna filarmoniștilor.

În context, Corul pregătit de Ion Iosif Prunner a expus sonorități variate, de la lirismul descrierii câmpiei ungare și al Cântecului de Paști la suculența fugii pe tema lui Brander din taverna lui Auerbach, de la temperamentalul cor al gnomilor și silfidelor la covârșitoarele ansambluri din finalul lucrării, între care cel din ceruri, apoteoză a Margaretei, a sunat luminos și eteric. Corul de copii din ultimele pagini a fost înlocuit de vocea unei soprane.

A existat în lectura lui John Nelson, a ansamblurilor, preocuparea pentru înfățișarea fiorului romantic, a imagisticii, spectaculosului și tensiunii dramaturgice. Iată cheia pentru o transpunere veridică.

Personajul Faust a fost interpretat de tenorul Peter Hoare, care l-a înlocuit în ultimul moment pe Francesco Demuro, indisponibil. Fără să dispună de o timbralitate rotundă și de o dimensiune importantă de glas, a frazat evocator și descriptiv încă de la primele măsuri, îndrăgostit de natură și poezie. Limitele vocii au apărut evidente începând cu partea a treia, odată cu țesătura mai înaltă rezervată de Berlioz personajului, prin acutele preluate în falset sau cu sonorități precare.

Basul Nicolas Testé (Mefisto) a devoalat un glas generos, bogat în armonice, larg dimensionat cu care, în afară de forță, a expus o diversă paletă de culori. Sarcasmul și insinuările, ironia și umorul (Balada puricelui), falsitatea și severitatea, subtilitatea (Serenada) au fost doar câteva atitudini ale punerii în pagină a rolului. Și Testé are oarecari limitări în registrul acut, prin unele note „albe” (aceeași Baladă a puricelui).

Galonata mezzosoprană Clémentine Margaine (Margareta) și-a motivat reputația prin calitatea vocii, sesizabilă de la primul sunet, rotund și strălucitor. Balada regelui din Thulé, prima arie, a primit o lectură concretă, lipsită de gingășia personajului. Poate că artista nu a fost în cea mai bună seară, întrucât celebra „română” „D'amour l'ardente flamme” a adus, pe rând, sonorități deschise, dispersate, nevibrate, portamente, atacuri „pe dedesubt”, în detrimentul fluidității liniei vocale, condiție pentru încadrarea în stil a minunatei confesiuni de iubire a eroinei.



John Nelson, Peter Hoare, Nicolas Testé  
(Foto Andrei Gindac)



Clementine Margaine, John Nelson  
(Foto Andrei Gindac)



Clementine Margaine, John Nelson, Peter Hoare, Nicolas Testé (Foto Andrei Gindac)

Brander (rol de bas în partitură) a fost tânărul bariton Șerban Vasile, cu glas frumos, cu suculență și agilă intervenție prin jucăușul cântec pe care îl rostește în taverna lui Auerbach din Leipzig.

În regia multimedia a lui Petrikă Ionesco, fundalul scenei a primit proiecții pe noul ecran LED, care au susținut trama, corelat cu desfășurarea acțiunii dramatice. Peisaje, castele medievale, tablouri de epocă, scene pastorale sau de luptă, flăcările iadului, demoni și îngeri, iată cam ce s-a perindat prin fața ochilor.

Păcat că relaționarea între personaje a fost sumară, fără prea multe sugestii sau chiar a lipsit.

„Damnațiunea lui Faust” de Berlioz, o realizare de prestigiu a colectivelor Filarmonicii „George Enescu”, un proiect care, spre a valorifica munca depusă, ar trebui reluat cât mai rapid în stagione, cu soliști români (toți se pot găsi) și dirijor român. Există și el, Gabriel Bebeșelea, asistent al lui Nelson.